

Szczegółowy komentarz do ustawy o rachunkowości stworzony z myślą o praktykach – kompleksowe opracowanie zagadnień ujętych w podstawowym akcie prawnym polskiego prawa bilansowego przygotowane przez specjalistów – biegłych rewidentów renomowanej firmy audytorskiej. Komentarz jest wynikiem ich doświadczeń nabytych przy realizacji wielu projektów z zakresu rachunkowości

Każdy artykuł ustawy jest komentowany z uwzględnieniem przepisów:

- odpowiednich rozporządzeń wykonawczych wydanych do ustawy o rachunkowości
- KSR oraz Międzynarodowych Standardów Rachunkowości, Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej i związanych z nimi interpretacji
- prawa podatkowego, kodeksu spółek handlowych i innych aktów prawnych.

Komentarzowi do poszczególnych artykułów ustawy towarzyszą liczne tabele i schematy oraz przede wszystkim przykłady pomagające zrozumieć dane zagadnienie, a także ułatwiające zastosowanie przepisu w praktyce.

Najważniejsze zmiany w ustawie o rachunkowości uwzględnione w V wydaniu Komentarza... :

- szereg zmian powiązanych z nową ustawą z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym – zmienione zasady dotyczące wyboru firmy audytorskiej, treści umowy o badanie sprawozdania finansowego;
- zmiana katalogu jednostek zaliczanych do kategorii *małych* podmiotów oraz konsekwencje z tym związane (w tym m.in. wyłączenie fundacji i stowarzyszeń z tej kategorii);
- nowe limity, po przekroczeniu których jednostka musi prowadzić pełną księgowość;
- zmiany w katalogu jednostek, które mogą korzystać z uproszczeń w ujmowaniu leasingu, najmu, dzierżawy w księgach rachunkowych;
- wprowadzenie nowego wzoru sprawozdania finansowego odrębnie dla organizacji pożytku publicznego – zgodnie z nowym załącznikiem nr 6 do ustawy o rachunkowości
- wprowadzenie obowiązku wykazywania w sprawozdaniu bardzo obszernych informacji niefinansowych – dotyczy głównie bardzo dużych jednostek gospodarczych;
- zmiany w technicznym rachunku ubezpieczeń oraz ogólnym rachunku zysków i strat sporządzanym przez zakłady ubezpieczeń.

Stan prawny: 21 czerwca 2017 r.

Roman Seredyński

Biegły rewident, doktor nauk ekonomicznych, współwłaściciel i prezes zarządu ECA S.A. przez wiele lat kierownik działu audytu w międzynarodowej firmie audytorskiej, odpowiedzialny za całość prac związanych z badaniem sprawozdań finansowych; posiada również bogate doświadczenie w zakresie przekształcania sprawozdań finansowych zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości MSR/MSSF oraz niemieckim prawem bilansowym; bierze udział w sporządzaniu pakietów konsolidacyjnych, w realizacji projektów due diligence oraz w wycenie przedsiębiorstw; autor wielu artykułów z zakresu audytu oraz sprawozdawczości finansowej; współpracownik firm szkoleniowych – wykładowca zagadnień z zakresu rachunkowości.

Katarzyna Szaruga

Biegły rewident, dyrektor departamentu audytu UHY ECA S.A. w Zabrze; doświadczenie zawodowe zdobywała w międzynarodowej firmie audytorskiej na stanowisku kierowniczym, gdzie była odpowiedzialna zarówno za przeprowadzanie badań i przeglądów sprawozdań finansowych, jak i sporządzanie pakietów konsolidacyjnych, realizację zleceń due diligence i wycenę przedsiębiorstw; posiada bogate doświadczenie w przekształcaniu sprawozdań finansowych zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSR/MSSF), w doradztwie dla spółek giełdowych oraz spółek przygotowujących się do wprowadzenia akcji na Giełdę Papierów Wartościowych; autorka licznych publikacji z zakresu rachunkowości.

Spis treści

Wykaz skrótów. 11

Wstęp. 15

USTAWA

z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1 [Zakres przedmiotowy ustawy] 19

Art. 2 [Zakres podmiotowy ustawy] 19

Art. 3 [Definicje i zasady rachunkowości] 27

Art. 4 [Zasady i zakres rachunkowości, odpowiedzialność kierownika
jednostki] 115

Art. 4a [Odpowiedzialność kierownika jednostki i organów nadzorujących] . 123

Art. 5 [Zasada ciągłości i zasada kontynuacji działalności]. 124

Art. 6 [Zasada memoriału i zasada współmierności]	126
Art. 7 [Zasada ostrożności i zasada zakazu kompensaty]	128
Art. 8 [Zasada istotności, zmiana zasad rachunkowości]	130
Rozdział 2	
Prowadzenie ksiąg rachunkowych	
Art. 9 [Język i waluta ksiąg rachunkowych]	139
Art. 10 [Dokumentacja zasad (polityki) rachunkowości]	141
Art. 11–11a [Miejsce prowadzenia ksiąg rachunkowych]	151
Art. 12 [Otwarcie i zamknięcie ksiąg rachunkowych]	154
Art. 13 [Ogólne wymogi dotyczące ksiąg rachunkowych]	158
Art. 14 [Zasady prowadzenia dziennika]	161
Art. 15 [Zasady prowadzenia kont księgi głównej]	162
Art. 16 [Zasady prowadzenia kont ksiąg pomocniczych]	162
Art. 17 [Zakres i zasady ewidencji kont ksiąg pomocniczych].	163
Art. 18 [Zestawienie obrotów i sald]	165
Art. 19 [Inwentarz]	167
Art. 20 [Podstawa zapisu księgowego]	167
Art. 21 [Wymogi formalne dowodów księgowych]	170
Art. 22 [Cechy dowodów księgowych i korygowanie błędów w nich zawartych]	174
Art. 23 [Wymogi formalne zapisów księgowych]	177
Art. 24 [Wymogi ksiąg rachunkowych]	179
Art. 25 [Poprawianie błędów w zapisach księgowych]	181
Rozdział 3	
Inwentaryzacja	
Art. 26 [Metody, terminy i częstotliwość inwentaryzacji]	183
Art. 27 [Dokumentacja i różnice inwentaryzacyjne]	189

Rozdział 4

Wycena aktywów i pasywów oraz ustalenie wyniku finansowego

Art. 28 [Wycena aktywów i pasywów oraz kategorie wyceny]	207
Art. 28a [Zakaz w wycenie dla jednostek mikro]	270
Art. 28b [Uproszczenia dla jednostek małych]	270
Art. 29 [Brak kontynuacji działalności]	271
Art. 30 [Wycena pozycji wyrażonych w walutach obcych]	274
Art. 31 [Wycena środków trwałych]	301
Art. 32 [Odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe oraz z tytułu trwałej utraty wartości]	307
Art. 33 [Wycena wartości niematerialnych i prawnych]	324
Art. 34 [Wycena rzeczowych składników aktywów obrotowych]	337
Art. 34a–34c [Niezakończone usługi długoterminowe]	347
Art. 34dc [Uproszczenia w ujmowaniu usług długoterminowych].	373
Art. 35 [Wycena inwestycji]	374
Art. 35a [Instrument finansowy u emitenta lub wystawcy oraz rachunkowość zabezpieczeń]	403
Art. 35b–35c [Odpisy aktualizujące wartość należności]	410
Art. 35d [Tworzenie i ewidencja rezerw]	420
Art. 36 [Kapitały]	427
Art. 36a [Akcje, udziały własne]	444
Art. 37 [Podatek odroczony]	447
Art. 38 [Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w zakładach ubezpieczeń lub reasekuracji]	473
Art. 39 [Rozliczenia międzyokresowe kosztów]	479
Art. 40 (uchylony)	491
Art. 41 [Ujęcie i rozliczanie rozliczeń międzyokresowych przychodów]	491

Art. 42 [Wynik finansowy jednostki innej niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji]	494
Art. 43 [Wynik finansowy banku]	499
Art. 44 [Wynik finansowy zakładu ubezpieczeń i zakładu reasekuracji]	508
Rozdział 4a	
łączenie się spółek	
Art. 44a [Metody połączenia oraz dzień połączenia]	528
Art. 44b [Metoda nabycia]	536
Art. 44c [Metoda łączenia udziałów]	572
Art. 44d [Ujęcie nabycia zorganizowanej części jednostki lub podziału spółek] .	585
Rozdział 5	
Sprawozdania finansowe jednostki	
Art. 45 [Ogólne zasady sporządzania sprawozdania finansowego]	587
Art. 46 [Wytyczne w kwestii sporządzania bilansu]	599
Art. 47 [Wytyczne odnoszące się do sporządzania rachunku zysków i strat] . .	606
Art. 48 [Wytyczne dotyczące sporządzania informacji dodatkowej]	618
Art. 48a [Wytyczne dotyczące sporządzania zestawienia zmian w kapitale]. . .	657
Art. 48b [Wytyczne dotyczące sporządzania rachunku przepływów pieniężnych]	664
Art. 49 [Wytyczne dotyczące sporządzania sprawozdania z działalności jednostki]	698
Art. 49a [Sprawozdanie finansowe jednostki mikro]	706
Art. 49b [Oświadczenie na temat informacji niefinansowych]	707
Art. 50 [Szczegółowość sprawozdania finansowego]	713
Art. 51 [Zasady sporządzania łącznego sprawozdania finansowego]	714
Art. 52 [Termin sporządzenia i podpisywanie sprawozdania finansowego i sprawozdania z działalności jednostki]	724

Art. 53 [Zatwierdzenie rocznego sprawozdania finansowego] 726

Art. 54 [Zdarzenia po dniu bilansowym i błąd podstawowy] 728

Rozdział 6

Skonsolidowane sprawozdania finansowe grupy kapitałowej

Art. 55 [Ogólne wytyczne dotyczące sporządzania skonsolidowanego
sprawozdania finansowego] 735

Art. 56 [Zwolnienia z obowiązku sporządzania skonsolidowanego
sprawozdania finansowego] 751

Art. 57 [Jednostki zależne fakultatywnie nieobjmowane skonsolidowanym
sprawozdaniem finansowym] 759

Art. 58 [Jednostki zależne fakultatywnie nieobjmowane skonsolidowanym
sprawozdaniem finansowym] 761

Art. 59 [Metody konsolidacji] 764

Art. 60 [Metoda konsolidacji pełnej] 766

Art. 61 [Metoda konsolidacji proporcjonalnej] 801

Art. 62 [uchylony]. 818

Art. 63 [Metoda praw własności] 819

Art. 63a [Trwała utrata wartości udziałów w jednostkach
podporządkowanych] 844

Art. 63b [Jednolitość zasad (polityki) rachunkowości jednostek objętych
skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym] 846

Art. 63c [Wymogi formalne dotyczące skonsolidowanego
sprawozdania finansowego] 848

Art. 63d [Skonsolidowane sprawozdania finansowe emitentów
papierów wartościowych] 851

Rozdział 6a

Sprawozdanie z płatności na rzecz administracji publicznej

Art. 63e [Definicje związane ze sprawozdaniem płatności na rzecz administracji publicznej]	853
Art. 63f [Sprawozdanie z płatności na rzecz administracji publicznej]	856
Art. 63g [Skonsolidowane sprawozdanie z płatności na rzecz administracji publicznej]	859
Art. 63h [Zwolnienia z obowiązku sporządzania sprawozdania z płatności lub skonsolidowanego sprawozdania z płatności]	860
Art. 63i [Uproszczenie dla jednostek sporządzających sprawozdanie z płatności lub skonsolidowane sprawozdanie z płatności zgodnie z przepisami prawa państwa spoza Europejskiego Obszaru Gospodarczego]	861
Art. 63j [Termin sporządzenia sprawozdania z płatności oraz skonsolidowanego sprawozdania z płatności oraz jego podpisywanie]	862
Rozdział 7	
Badanie, składanie do właściwego rejestru sądowego, udostępnianie i ogłaszanie sprawozdań finansowych	
Art. 64 [Zakres obowiązku badania sprawozdania finansowego]	863
Art. 64a–65 [uchylone]	866
Art. 66 [Wybór firmy audytorskiej i podpisanie z nią umowy]	866
Art. 67 [Dostęp do informacji]	871
Art. 67a [uchylony]	873
Art. 68 [Termin udostępnienia odpowiednich dokumentów wspólnikom, akcjonariuszom lub członkom]	873
Art. 69 [Złożenie dokumentów w rejestrze sądowym]	874
Art. 70 [Ogłoszenie wymaganych dokumentów]	877
Art. 70a [Oświadczenie o braku obowiązku sporządzenia i złożenia rocznego	

sprawozdania finansowego] 879

Rozdział 8

Ochrona danych

Art. 71 [Zakres ochrony danych i zasady ochrony danych przy prowadzeniu ksiąg przy użyciu komputera] 881

Art. 72 [Zbiory utrwalone na informatycznych nośnikach danych] 885

Art. 73 [Sposób przechowywania zbiorów] 886

Art. 74 [Okresy przechowywania zbiorów] 888

Art. 75 [Udostępnianie osobie trzeciej zbiorów] 891

Art. 76 [Zbiory jednostek, które zakończyły działalność] 891

Rozdział 8a

Usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych

Art. 76a [Działalność prowadzona w zakresie usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych i osoby uprawnione do jej wykonywania] 893

Art. 76b–76g [uchylone] 896

Art. 76h [Ubezpieczenie działalności w zakresie usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych] 897

Art. 76i [uchylony] 898

Rozdział 9

Odpowiedzialność karna

Art. 77 [Odpowiedzialność karna za nieprowadzenie ksiąg rachunkowych i niesporządzanie sprawozdania finansowego] 899

Art. 78 [Odpowiedzialność karna biegłego rewidenta] 904

Art. 79 [Odpowiedzialność karna za inne uchybienia] 907

Rozdział 10

Przepisy szczególne i przejściowe

Art. 80 [Wyłączenia ze stosowania niektórych przepisów] 911

Art. 80a [uchylony]	911
Art. 81 [Dyspozycja do wydawania aktów wykonawczych]	911
Art. 82 [Możliwość wydania aktów wykonawczych]	913
Art. 83 [Wzorcowe plany kont]	914
Rozdział 11	
Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy końcowe	
[Art. 84–86 pominięto]	
Załączniki	
Załącznik nr 1	919
Załącznik nr 2	939
Załącznik nr 3	949
Załącznik nr 4	961
Załącznik nr 5	964
Załącznik nr 6	971
Wykaz aktów prawnych	975
Indeks rzeczowy	979